

Magyar búcsújáróhelyek: Hajós

Hajós német falu Kalocsa közelében, a cím tehát első pillanatra nem látszik szabatosnak. A hajósi búcsújáró kultusz azonban már régen túlnőtt a szűkös német törzsi kereteken és misztikus hódítása messze vidék magyar és bunyevác népére kiterjed. (Itt is hálásan köszönöm Barát László hajósi káplán úr segítőkészségét.)

A kegyhely kialakulása igen tanulságos és mélyen belevilágít a magyar XVIII. század vallási és társadalmi viszonyaiba. Története, hatása már világosan áll előttünk, amit bizony nem minden kegyhelyünkről mondhatunk el. Legutóbb Herman Egyed foglalkozott a kultusz eredetével, eredményeit mi is felhasználjuk. A német Kriss Rudolf «Schwäbische Türkei» című művében a kegyhelyről meglehetősen egyoldalúan emlékezik meg. Mintha nem akarna tudomást szerezni azokról a jelenségekről, amelyek a hajósi kultusz német jellegét, törzsi kizárólagosságát már régen megbontották. Kriss munkája különben arra figyelmeztet, hogy a hazai búcsújáró kultusz szellemtörténetének feltárásában nagy és halaszthatatlan kötelességeink vannak. Könnyelműség és szégyen, hogy a mi sajátos feladatainkat mások oldják meg.

Hajós bevándorolt német népe egyébként homogén népközösséget alkotott. Őshazája a Duna felső vidéke. Csáky Imre kalocsai érsek felszólítására jött hazánkba. Előreküldött megbízottjaik megállapítják, hogy a föld legeltetésre, művelésre kitűnő, de nagyon elhagyatott és veszélyes. A hívek tehát elhatározzák, hogy szülőföldjük híres búcsújáróhelyének, Bussen-nek kegyszobrát is magukkal viszik, hogy a messze idegenben oltalmazza meg őket. A pap vonakodik, végre azonban – főképpen atyafisága kérésére – belemegy abba, hogy a hívek a háta mögött, titokban elvigyék. Nagynénje, aki szintén a kivándorlók között volt, erre új ládát készíttetett, a kegyszobrot beletette és a Dunán Magyarországra hozta. A kép eltűnése után az otthoni papot följelentették az egyházi hatóságnál, amelynek érdeklődésére Hajós község elöljárósága pecsétetes levélben válaszolva kijelentette, hogy a kegykép itt is nagy tiszteletben áll és szükségükben a lakosoknak egyetlen menedéke. A kegyszobor tehát Magyarországon is csodatevő hírbe kerül és hamarosan a kalocsai érseki egyházmegye legjelesebb búcsújáróhelyévé avatja Hajóst, amelyet németek, magyarok, bunyevácok egyformán fölkeresnek és így e népeknek egymás iránt érzett eredeti bizalmatlansága a közös vallás s a közös búcsújáró kultusz megbékítő, egyesítő élményében lassan-lassan fölolvad. Az újabb kutatások ugyan megállapították, hogy a hajósi bevándorlók nem az eredeti busseni kegyszobrot hozták magukkal, hanem a kegytemplomnak egy másik Mária-szobrát. Ez azonban voltaképpen lényegtelen, hiszen a kultikus hagyomány így is csorbítatlanul átkerült Hajósra.

Hajós érdekes példája egy búcsújáróhely sajátos kialakulásának. A bevándorolt idegenek a

maguk ősi hazájának, szülőföldjének vallásos élményeit, jámbor szokásait, búcsús tradícióit hozzák magukkal. Nagy vállalkozásukban, a kivándorlásban annak a kegyhelynek kérik és mintegy biztosítják oltalmát, amelyet régi hazájukban annyiszor fölkerestek. Ne hagyja el őket, ne tagadja meg pártfogását és segítségét új lakóhelyükön, új hazájukban sem tőlük.

A nagy búcsú különben a Nepomuki Szent Jánost követő vasárnapra esik, amikor a Kiskunság és a Kalocsa-vidék magyarsága, Észak- Bácska bunyevác népe, a Dunamellék tót szórványai tesznek hitvallást szent hitünk isteni humanizmusa mellett. Minő nemes és szigorú tanulságot kínál ez napjaink számára.

Forrás: Jelenkor I. évfolyam 2. szám. 1939.10.